

Met de roede om de hals

Tegenwoordig zouden we spreken van een ongelukkige jeugd. Dat was zeker bij Adriaentje Falx het geval. Zij ging van hot naar her om haar kostje bij elkaar te scharrelen en uiteindelijk is zij al bedelend in de Meierij beland, meer bepaald in onze streken toen zij opgesloten en verhoord werd in de Gevangenpoort in Den Bosch. Dat was op 18 februari 1735.

Bewogen leven

Tijdens dat verhoor verklaarde zij 24 of 25 jaar oud te zijn, geboren in Castel tussen Turnhout en Geel, het huidige Kasterlee in België. Haar vader, boer Jan, stierf toen zij nog jong was. Haar moeder ging toen als meid werken en wonen bij de pastoor en bij de secretaris van Poyel vlakbij Geel, terwijl Adriaentje bij haar oom Wouter Teijssen in Zill gewoond heeft en later bij een andere man, Peter genaamd ook in Zill. Als haar moeder hertrouwde, is Adriaentje weer bij haar gaan wonen totdat haar stiefvader stierf. Dan is zij naar Grobbendonk vertrokken om bij een boer te werken, waarvan zij alleen de voornaam kent, Peter en zijn zoon Francis. Van hieruit ging zij in Poyel bij boer Adriaan aan de slag. Toen zij ziek werd, keerde zij weer terug naar moeder waar zij ongeveer een jaar verbleef. Adriaentje vertrok vervolgens naar Wilg, om 'n jaar lang bij boer Adriaan te dienen. Weer stapte zij op, nu naar Antwerpen, om bij een bakker vlakbij de Minne Broederskerk te gaan werken. Dat duurde korter dan een jaar want zij "kreeg dikke benen", waarmee zij in het ziekengasthuis belandde. Daarna was zij zonder werk nog twee jaar in Antwerpen om van hieruit in de zomer koren te snijden in de polders. Daar kwam zij weer in contact met An, 24 jaar en ongehuwd, die zij eerder in Antwerpen ontmoette. Beiden zijn gaan bedelen en hebben "geschojt" en zodoende kwam Adriaentje in de Meierij terecht waar zij ongeveer anderhalf jaar gebedeld heeft, waarna zij weer terug naar de polders ging waar zij een zekere Jan Leenders (Cleijn Jantje, ook Jan van Boekel genaamd) tegenkwam. Jan was geboortig van Maaseik. Zij zijn in Antwerpen getrouwd door de pastoor van de grote kerk.

Vuur en brand

Voor ons wordt het verhaal interessant, nu Adriaentje en Jan vanuit het land van Kessel in Meijel aankwamen. Daar zagen zij 'n vuur branden waar de broers van Jan, Willem en marskramer Martinus met zijn vrouw Anneke en nog twee vrouwen zich aan het warmen waren. Beiden bleven nog twee dagen, trokken dan voor acht dagen verder door de Meierij om dan weer voor 'n dag of acht naar Kessel terug te gaan. Adriaentje ging alleen terug naar de Meierij en sprak met Jan af elkaar na vier dagen weer te treffen bij boer Teunis, de ex-borgemeester in Milheeze. Hierna ging zij samen met Jan en een andere bedelaar, Cobus Pap, naar Beek en Donk waar zij, aangekomen bij de hoeve van Antony Roijackers, vroegen of zij daar mochten slapen. Dat mocht. Antony woonde op de hoeve die enige tijd erna, op 7 mei 1734, is afgebrand. Adriaentje verklaarde dat zij enige tijd voor die brand samen met haar man en kind alsook met Cobus en zijn vrouw Catrien, ook al bij de hoeve van Antony waren geweest. Dat was rond pasen op 25 april. Cobus vertelde haar toen, dat zij de naam had eieren te hebben gestolen bij Antony, wat Adriaentje ontkende. Ook ontkende Adriaentje bij haar verhoor dat zij tegen Antony gezegd zou hebben dat het hem zou betreuren dat hij haar hiervan beschuldigde. Wel bekende zij dat zij op de dag dat de hoeve afbrandde in Beek was geweest, samen met haar man en zijn halfbroer Peter. Zij zaten toen in een akker bij het huis van Adam Blankert toen Peter opmerkte dat er brand was. Zij zijn ernaartoe gelopen en zagen dat het voorhuis in brand stond.

Het heeft er alle schijn van dat Adriaentje en Jan later op 25 januari 1735 in Heeswijk Dinther zijn gearresteerd, want zij worden door de schepenen uit die plaats verhoord. Adriaentje wordt ervan verdacht en beschuldigd samen met een groep van 10 tot 12 befaamde gauwdieven rondgetrokken te hebben. Zij hebben zich schuldig gemaakt aan landloperij, roverij en dieverij. Bovendien zou Adriaentje, heel verdacht, aanwezig zijn geweest bij de brand in Beek. Bij haar verhoor ontkent zij iets met deze brand te maken te hebben. Hierop eist de aanklager dat als Adriaentje de beschuldigingen zou ontkennen, zal worden gemarteld en daarna bestraft. Over Jan wordt niets gezegd want hij heeft, om zijn straf te ontlopen, zich al eerder opgehangen. Zij blijft echter ontkennen iets met de brand te maken te hebben. Uiteindelijk wordt

Adriaentje “met roeden om den hals” door de beul de stad Den Bosch uitgezet en uit de Meierij te verbannen.

Bronnen:

Stadsarchief Den Bosch, Dataschurk

D'n Tesnuzzik, 2011 nr. 2, artikel Frans Leenders over de oude hoeve Ten Bleek